

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1. Vtrum Spiritussanctus fuerit principium actuum in conceptione Christi.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

quis est questio, triplici ratione: & rationes in litera clare patent.

¶ Duo tamen pro nominibus occurrunt, primum est, quod aliter attribuitur personae Spiritus sancti, efficere carnem Christi, & aliter filio assumere eandem; nam Spiritus sancto attribuitur conceptio nis causalitas, ut appropriatum, sicut bonitas & amor: Filio autem attribuitur assumptio carnis, ut proprium, ita quod corpus Christi, ita conceptum est de Spiritu sancto appropriatum, quod etiam conceptum est de patre & filio (indivisa enim sunt opera Trinitatis ad extra) sicut Spiritus sanctus ita est amor appropriatus, quam pater, quam filius est etiam amor, sed corpus Christi ita est assumptum a filio: quod nec a patre, nec a Spiritu sancto est assumptum: & propterea incarnatum esse, non appropriatum, sed proprium est filio, ratio autem superior dicta est.

¶ Secundo, dubium occurrit in 3. ratione circa probationem ex apostolo ad Gala. 4. non enim inferuntur Spiritus sanctus efficiat filios Dei: sed quod faciat eos clamare: Abba, pater. Ad hoc dicitur, quod licet in naturalibus filius hominum aliud sit principium naturae, & aliud principium operationis, in filio tamen ad opus pro liberis arbitrium, quo feruntur in Deum, idem est principium filiationis, & operationis propriae filiorum: quia ad suam Dei dispositionem spectat, ut rationales creaturas per rationis usum ad se trahat. Et propterea ex eo, quod Spiritus sanctus efficit propriam operationem filiorum Dei, quae est clamare Abba, pater, optime inferuntur, a posteriori tamen, quod ipse est effector filiorum Dei, quos cum efficit, facit clamantes ad Deum pater, pater.

¶ Tertio, utrum possit dici, quod Spiritus sanctus sit pater Christi secundum carnem.

¶ Quarto, utrum beata virgo aliquid active egerit in conceptione Christi.

fuerit principium actuum conceptionis Christi.

¶ Secundo, utrum possit dici, quod Christus sit conceptus de Spiritu sancto.

¶ Tertio, utrum possit dici, quod Spiritus sanctus sit pater Christi secundum carnem.

¶ Quarto, utrum beata virgo aliquid active egerit in conceptione Christi.

ARTICVLVS PRIMVS,

Utrum Spiritus sanctus fuerit principium actuum conceptionis Christi.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quod efficere conceptionem Christi, non debeat attribui Spiritu sancto: quia ut Aug. dicit in 1. de Trin. Indivisa sunt opera Trinitatis, sicut & indivisa est Trinitatis essentia: sed efficere conceptionem Christi, est quoddam opus diuinum, ergo videtur quod non magis sit attribuendum Spiritu sancto quam patri, vel filio.

¶ 2. Prat. Apost. dicit ad Gala. 4. Cum venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum factum ex muliere: quod exponens August. in 4. de Trin. dicit, Eo utique misit, quo factum ex muliere: sed missio filii attribuitur praecipue patri, ut in 1. parte habitum est. Ergo & conceptio secundum quam factus est ex muliere, debet praecipue patri attribui.

¶ 3. Prat. Prover. 9. dicitur: Sapientia edificavit sibi domum, Est autem sapientia Dei, ipse Christus, secundum illud 1. ad Corint. 1. Christum Dei virtutem, & Dei sapientiam. Domus autem huius sapientiae est corpus Christi, quod etiam dicitur templum eius, secundum illud Io. 2. Hoc autem dicebat de templo corporis sui, ergo videtur quod efficere conceptionem corporis Christi, debet praecipue attribui filio, non ergo Spiritu sancto.

SED CONTRA est, quod dicitur Luc. 1. Spiritus sanctus superueniet in te &c.

RESPON. Dicendum, quod conceptionem corporis Christi tota Trinitas est operata: attribuitur tamen hoc Spiritu sancto, triplici ratione. Primo quidem, quia hoc congruit causae incarnationis, quae consideratur ex parte Dei: Spiritus enim sanctus, est

amor patris & filii, ut in 1. parte habitum est. Hoc autem ex maximo Dei amore puenit, ut filius Dei carnem sibi assumeret in utero virginali: unde dicitur Io. 3. Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret. Secundo, quia hoc congruit cause incarnationis ex parte naturae assumptae: per hoc enim datur intelligi, quod humana natura assumpta est a filio Dei in unitate personae, non ex aliquibus meritis, sed ex sola gratia, quae Spiritu sancto attribuitur, secundum illud 1. ad Corint. 12. Diuisiones gratiarum sunt, idem autem Spiritus. Unde August. dicit in Enchi. Iste modus quo est natus Christus de Spiritu sancto, insinuat nobis gratiam Dei, quae homo nullis praecedentibus meritis, in ipso primo exordio naturae suae quo esse coepit verbo Dei copularetur in tantam personam unitatem, ut idem ipse esset filius Dei. Tertio, quia hoc congruit termino incarnationis. Ad hoc enim terminata est incarnatio, ut homo ille qui concipiebatur, esset sanctus & filius Dei: utrumque autem horum attribuitur Spiritu sancto. Nam per ipsum efficiuntur homines filii Dei, secundum illud Galat. 4. Quoniam estis filii Dei, misit Deus Spiritum filii sui, in corda vestra, clamantem Abba, pater. Ipse est etiam Spiritus sanctificationis, ut dicitur Roma. 1. Sicut ergo alij per Spiritum sanctum sanctificantur spiritualiter, ut sint filii Dei adoptiu, ita Christus per Spiritum sanctum est in sanctitate conceptus, ut esset filius Dei naturalis. Unde Rom. 1. secundum unam gloriam quod praemittitur, scilicet, Qui praedestinatus est filius Dei in virtute, manifestatur per id, quod immediate sequitur, secundum Spiritum sanctificationis, id est per hoc quod est conceptus de Spiritu sancto, & angelus annuntians ex hoc, quod praemiserat, Spiritus sanctus superueniet in te, concludit, Ideoque & quod nascetur ex te sanctum, uocabitur filius Dei.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod opus conceptionis commune quidem est toti Trinitati, secundum tamen modum aliquem attribuitur singulis personis. Nam patri attribuitur auctoritas respectu personae filii, qui per huiusmodi conceptionem sibi assumpsit humanam naturam: Filio autem attribuitur ipsa carnis assumptio: sed Spiritu sancto attribuitur formatio corporis, quod assumitur a filio. Nam ipse Spiritus sanctus est Spiritus filii, secundum illud Gal. 4. Misit Deus spiritum filii sui. Sicut autem est uirtus animae, quae est in semine, per spiritum qui in semine includitur, format corpus in generatione aliorum hominum, ita uirtus Dei, quae est ipse filius (secundum illud 1. ad Cor. 1. Christum Dei uirtutem) per Spiritum sanctum corpus formauit, quod assumpsit: Et hoc etiam uerba angeli demonstrant, dicentis, Spiritus sanctus superueniet in te, quasi ad praeparandam & formandam materiam corporis Christi, & uirtus Altissimi, id est Christi obumbrabit tibi corpus in te humanitatis, accipiet in corpore tuo lumen diuinitatis: umbra enim a lumine formatur & corpore, ut Grego. dicit 18. Moral. Altissimus autem intelligitur pater, cuius uirtus est filius.

AD SECUNDVM dicendum, quod missio refertur ad personam assumptam, quae a patre mittitur: sed conceptio refertur ad corpus assumptum, quod operatione Spiritu sancti format. & ideo licet missio & conceptio sint idem subiecto, quia tamen differunt ratione, missio attribuitur patri, efficere autem conceptionem Spiritu sancto, sed carnem assumere attribuitur filio.

AD TERTIYM dicendum, quod sicut Aug. dicit in lib. de

p. di. 3. art. 2. q. 2. & a. c. 6. c. 45. & c. 46. & opu. 1. c. 226 & lo. 12. l. 4. Lit. ca. 4. in fi. & 5. in pr. 10. 3.

II. 4. c. 20. pa. 7. ante medium 10. 3.

3. p. q. 43. 2. 5

Enchi. no. sup. primus.

3. dist. art. 3. c. 2. Er. op. 2. 26.

Aug. de boni. 20. m.

Enchi. & 10.

Aug. de boni. 20. m.

1. 18. in pr.

In 2. non 5. 10.

de Quaestionibus veteris, & noui Testamenti, questio
ista gemina ratione potest intelligi. Primum enim do-
minus Christi Ecclesia est, quam edificauit sibi sangui-
ne suo. Deinde potest, & corpus eius dici domus ip-
sius, sicut dicitur templum eius. Factum autem Spi-
ritus sancti factum filij Dei est, propter naturam, & vo-
luntatis unitatem.

Super Quaestio-
nis secundae Ar-
ticulum secundum.

Titulus circa p-
prietate locutio-
nis ueritatis: & pro-
prietate an p. dici de-
beat, quare, & co-
sistat tota quaestio
haec in illa praeposi-
tione. De

AD SECUNDVM sic procedi-
tur. Videtur, qd Christus no
debeat dici conceptus de Spiritu-
sancto: quia super illud Roma. 2.
Ex ipso & p ipsum & in ipso sunt
omnia, dicit gl. Aug. Attendendu
q no ait de ipso, sed ex ipso: ex ip-
so enim celum sunt & terra, quia
fecit ea no autē de ipso, quia non
de substantia sua: sed Spiritusan-
ctus non formauit corpus Chri-
sti de substantia sua. ergo Christus
non debet dici conceptus de Spi-
ritu sancto.

¶ 2. Prax. Principiu actiuū, de quo
aliquid cōcipitur, se habet sicut
semen in generatione: sed Spiritu-
sanctus non se habuit sicut se-
mē in conceptione Christi. Dicit
enim Hiero. * in expositione Ca-
tholicae fidei, nō sicut quidā se-
leratissimi opinātur, Spiritusan-
ctū dicimus fuisse pro semine, sed
potentia ac uirtute Creatoris di-
cimus esse operatū. i. formatū cor-
pus Christi, non ergo debet dici, qd
Christus cōceptus de Spiritu scō.
¶ 3. Prax. Nihil vni de duobus for-
matur, nisi aliquo modo commi-
stis. sed corpus Christi formatum
est de uirgine Maria. si ergo Chri-
stus dicatur conceptus de Spiritu-
sancto, uideretur, quod facta sit
commistio quaedam Spiritu sancti, & materia, quā
Virgo ministravit, quod patet esse falsum, non ergo
Christus debet dici conceptus de Spiritu sancto.

SED CONTRA est, quod dicitur Matth. 1. Antequā
conuenienter, inuenta est in utero habens de Spiritu-
sancto.

RESPONDEO. Dicendum, quod conceptio
non attribuitur soli corpori Christi, sed etiam ipsi
Christo ratione ipsius corporis. In Spiritu autem
sancto duplex habitudo consideratur respectu Chri-
sti. Nam ad ipsum filium Dei, qui dicitur esse con-
ceptus, habet habitudinem consubstantialitatis: ad
corpus autem eius habet habitudinem causae effi-
cientis. Haec autem praepositio, De, utramque habi-
tudinem designat, sicut cum dicimus hominem ali-
quem esse de suo patre. Et ideo conuenienter dice-
re possumus, Christum esse conceptum de Spiritu-
sancto, hoc modo quod efficientia Spiritu sancti re-
feratur ad corpus assumptum: consubstantialitas ve-
ro ad personam assumptam.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod corpus

A Christi, quia non est consubstantiale Spiritu sancto,
non proprie potest dici de Spiritu sancto conce-
ptum, sed magis ex Spiritu sancto, sicut Ambro. * di-
cit in lib. de Spiritu sancto, quod ex aliquo est, aut
ex substantia, aut ex potestate eius est: ex substantia,
sicut filius, qui a patre est: ex potestate, sicut ex Deo
omnia, quo modo & in utero habuit Maria ex Spi-
ritu sancto.

AD SECUNDVM dicendum, quod super hoc vi-
detur esse quaedam diuersitas Hieron. ad quosdam
alios doctores, qui asserunt, Spiritum sanctum in
conceptione Christi fuisse pro semine. Dicit enim
Chryl. * super Matth. Vnigenito Dei in Virgine
ingressuro, praecessit Spiritu sanctus, ut praecedente
Spiritu sancto in sanctificationem nascatur, scilicet,
Christus secundum corpus, diuinitate ingrediente
pro semine. Et Damasc. * dicit in 3. lib. Obumbra-
uit super ipsam Dei sapientia & uirtus, uelut diuinū
semen. Sed hoc de facili soluitur, quia secundum
quod in semine intelligitur uirtus actiua, sicut Chry-
sostom. & Damasc. comparant semini Spiritu san-
ctum, uel etiam filium qui est uirtus Altissimi: se-
cundum autem qd in semine intelligitur substantia
corporalis, quae in conceptione transmutatur, ne-
gat Hier. * Spiritum sanctum fuisse pro semine.

AD TERTIUM dicendum, quod sicut August.
dicit in Ench. non eodem modo dicitur Christus
conceptus, aut natus de Spiritu sancto, & de Maria
Virgine: sed de Maria Virgine materialiter, de Spi-
ritu sancto uero effectiue. Et ideo non habuit hic
locum commistio.

ARTICVLVS III.
Vtrum Spiritu sanctus dici debeat pa-
ter Christi secundum carnem.

AD TERTIUM sic procedit.
Videtur quod Spiritu san-
ctus debeat dici pater Christi se-
cundum humanitatem, quia se-
cundum Philol. * in lib. de Gene-
ratione animalium, pater dat
principium actiuum in genera-
tione, mater uero ministrat ma-
teriam: sed beata uirgo dicitur mater
Christi propter materiam, quā
in cōceptione eius ministravit.
ergo uidetur qd etiam Spiritu-
sanctus possit dici pater eius, pro-
pter hoc, quod fuit principium
actiuum in conceptione ipsius.

¶ 2. Prax. Sicut mentes aliorum
sanctorum formantur per Spi-
ritu sanctum, ita etiam corpus
Christi est per Spiritu sanctum
formatum: sed alij sancti ppter
praedictam formationem dicun-
tur filij totius Trinitatis, & per
consequens Spiritu sancti. uide-
tur ergo quod Christus debeat
dici filius Spiritu sancti, in quan-
tum corpus eius est Spiritu san-
cto formatum.

¶ 3. Prax. Deus dicitur pater no-
ster secundum hoc, qd nos fecit,
secundum illud Deut. 22. Non-
ne ipse est pater tuus, qd possedit &
fecit, & creauit te. sed Spiritus
Tertia S. Thomae.

Li. 2. c. 5. non
procul a n.
10. p.

Homil. 1. in
Matr. in o. ne
re imperfe-
cto in vl. fol.
ante fl. 10. 2.

3. orth. sic. 2.
circa prin.

locis nre p-
xime dicit.

Hier. in loco
citato in 2r.

Super Quaestio-
nis 3. 2. Articulum
tertium.

Titulus clarus.
¶ In corpore
articuli tria hnt.
Primo praemittitur
ratio paternitatis, &
filiationis tam perfe-
ctae, quam imperfe-
ctae secundum quid.
Attenditur secundo
communis regula de
praedicatione unius
respectu eiusdem perfe-
ctae & imperfectae.
Tertio ex his respon-
detur quaesito.

Quo ad primum,
duo de his dicun-
tur. Primo, penes
quid attendatur:
secundo, distinguun-
tur in perfecte, uel
imperfecte rationis
membra. Paterni-
tas igitur, & filiatio
in animalium gene-
ratione secundum si-
militudinem proprie
dicuntur Omnes par-
ticulari in litera singul-
latum & clare decia-
rantur. Distinguan-
tur autem paterni-
tas, & filiatio secun-
dum perfectam, uel
imperfectam ratio-
nem, iuxta diuerse
rationis similitudi-
nem: nam animal ex
P 4 ani-

3. di. 4. q. 1. ar.
2. q. 1. & q. 2.
ad 1. & 4. & 5.
expo. lit. ad
2. & 4. cont.
c. 47. & opu.
3. c. 210.
Li. 2. c. 3. & 4.
tom. 4.